

Kto był ich wrogiem?

KTO BYŁ ICH WROGIEM?

1

CEL EDUKACYJNY

Analizując karykaturę w tygodniku nazistowskim, uczniowie rozwijają zdolności zrozumienia symbolicznych środków propagandy antysemitycznej. Zaznaczają elementy, które służyły do manipulowania czytelnikami oraz formułują hipotezę, w jaki sposób taka karykatura mogła wspierać reżim nazistowski.

SŁOWA KLUCZOWE

antysemityzm
reżimy totalitarne
propaganda
ówczesne perspektywy
ujawniamy ukrytą intencję źródła

ĆWICZENIE

ZALECANE KROKI

1. ANALIZA REPRODUKЦИИ

Przeglądanie strony gazety za pomocą lupy i czytanie opisu.

Uczniowie mają do dyspozycji podgląd strony tytułowej gazety. Opis zawiera tłumaczenie nagłówek gazety. Nauczyciel może za pomocą pytania kontrolnego sprawdzić, czy uczniowie zrozumieli specyfikę źródła. Der Stürmer był tygodnikiem propagandowym o szerokim zasięgu. Skierowany był do szerokiego grona czytelników, zwłaszcza pochodzących z niższych warstw społecznych, do których przystosowane były również środki wyrazowe – brukowcowe nagłówki i mocne cechy stereotypowe postaci. Uczniowie mogliby również zauważyć informacje o losie wydawcy Juliusa Streichera i zadać sobie pytanie, dlaczego po wojnie został skazany na śmierć.

HISTORIA
CZ-PL
NA PLUS

2. ANALIZA KARYKATURY

Oglądanie karykatury za pomocą lupy i czytanie opisu.

Uczniowie mają do dyspozycji wycinek karykatury. Opis zawiera tłumaczenie rymowanego wierszyka, który twierdzi, że Żydzi mają własny naród i chcą rozpętać wojnę. Nauczyciel może zapytać i stwierdzić, jak uczniowie wstępnie rozumieją karykaturę (co lub kogo według nich przedstawia).

3. DOPASOWANIE ETYKIETEK

Dopasowywanie pojęć z oferty do odpowiednich miejsc w kompozycji karykatury za pomocą przesuwania.

Uczniowie dopasowują do poszczególnych miejsc karykatury konkretne pojęcia. Pomagają one zrozumieć znaczenie karykatury. Ich wybór jest ograniczony do pięciu, aby obraz był bardziej przejrzysty, a zarazem, aby uczniowie byli zmuszeni zastanowić się, które znaczenia, ich zdaniem, są ważne dla zrozumienia karykatury. Karykatura stwarza obraz domniemanego wroga, który dąży do zniszczenia Niemiec i całej Europy. Uczniowie będą prawdopodobnie w stanie rozpoznać personifikację Europy i Niemiec na tle wojną zniszczonego krajobrazu. Stojącą postać mogliby oznaczyć jako winowajcę całej sytuacji i podkreślić jedną z jego negatywnych cech.

4. OPIS KARYKATURY

Zaznaczanie elementów manipulacyjnych karykatury oraz ich opis.

Na tym etapie uczniowie powinni zyskać krytyczny dystans od technik propagandy nazistowskiej. Wskazują i opisują, co zostało w karykaturze użyte do manipulowania czytelnikami. Mają okazję do poszerzenia interpretacji karykatury o własne spostrzeżenia. Nauczyciel może zwrócić uwagę na techniki nazistowskie tworzenia stereotypu antyżydowskiego, co jest widoczne chociażby na wyglądzie fizycznym stojącej postaci. Służy jako przeciwieństwo aryjskiego ideału piękna.

5. INTERPRETACJA KARYKATURY

Uczniowie, na podstawie wcześniejszej analizy karykatury, odpowiadają na pytanie w polu tekstowym: W jaki sposób karykatura manipulowała czytelnikami? Czym mogła karykatura przyczynić się do poparcia dla nazistów?

Zadaniem karykatury w tym konkretnym przypadku było stwarzanie i utrwalanie wizerunku wroga oraz wykluczenie Żydów z niemieckiej wspólnoty narodowej. Żydzi są wyśmiewani i kojarzeni z negatywnymi cechami – dążeniem do niszczenia, wojny i żądzy panowania. Karykatura sprawia wrażenie, że Europa i każdy obywatel Niemiec powinni się bać Żydów, co w efekcie skłania czytelnika do nienawiści i wrogości. Właśnie negatywne określenie stosunku do wroga było jedną z charakterystycznych cech kształtowania się tożsamości zbiorowej reżimów totalitarnych i jednocześnie narzędziem do negatywnego nastawienia opinii publicznej wobec Żydów. Nauczyciel, formułując informację zwrotną, powinien przede wszystkim sprawdzić, czy uczniowie nie identyfikują się z perspektywą historyczną nazistowskiej gazety i czy do odpowiedzi potrafią sformułować krytyczny dystans wobec propagandowej techniki karykatury. W szczególności niejednoznaczne mogą być sformułowania odpowiedzi typu „Żydzi chcieli wojny” itp. W takim przypadku zalecamy nauczycielowi, by sprawdził, czy uczniowie jedynie parafrazują perspektywę źródła, czy też przyjmują własną – nieświadomą perspektywę antysemicką.